

Vasile COSMA

„Un drum de trandafiri cu spini”

Născut într-o comună de lângă Cluj în 1924, actorul Vasile Cosma vine la Craiova în 1965, după mai mulți ani petrecuți pe scenele din Reșița, Arad, Timișoara. Rolurile mari cu care s-a măsurat le-a întâlnit chiar pe aceste scene, printre ele figurând personaje din Shakespeare, Schiller, Goldoni, Delavrancea. *Othello* a fost primul rol jucat la Craiova și se poate spune că l-a consacrat, după el urmând alte personaje celebre – *Satin* din *Azilul de noapte*, *Pietro Graila* din *Act venețian*, *Trahanache* din *O scrisoare pierdută*, *Dragomir* din *Năpasta*, *Tatăl* din *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*, *Ștefan cel Mare* și *Luca Arbore* din *Apus de soare*. În fișa sa de creație figurează și peste douăzeci de filme și spectacole de televiziune – *Dacii*, *Buzduganul cu trei peceți*, *Mușatinii*, *Baltagul* etc. E bătrânul din *Matca* în repertoriul actual al Teatrului Național din Craiova, *Titus Andronicus* în unele spectacole jucate în străinătate și la sediu.

Vasile Cosma își iubește personajele. Și... le umanizează. Nu joacă distanța față de ele, ci perspectiva lăuntrică, motivația. Acesta e adevărul jocului său. Și forța cu care îl impune.

De curând a fost sărbătorit pentru împlinirea a 75 ani de viață și 55 de carieră.

Constantin Paraschivescu: *Domnule Vasile Cosma, sunteți născut pe 25 decembrie. Ați avut vreodată sentimentul că sunteți un dar de Crăciun? Pentru cineva anume sau pentru cei din jur?*

Vasile Cosma: Da. Un dar nedorit.

C.P.: *De ce?*

V.C.: Pentru că eu sunt copil din flori. Și, vă dați seama, în 1924 o fată mare cu copil mic într-un sat devine un fel de rușinea satului. Sarcina nu putea s-o ascundă și m-a născut pe 24 spre 25 decembrie, între 11 și 12 noaptea. După doi ani de zile m-a recunoscut tatăl meu și după ce am fost mai întâi Vasile Moldovan, am devenit Vasile Cosma.

C.P.: *Cum ați ajuns în teatru? Și cum a fost debutul?*

V.C.: Eu am fost refugiat din Ardeal și primul refugiu a fost la Craiova unde tatăl meu, militar de carieră, făcea parte dintr-un regiment de artilerie grea. A fost mutat apoi la Timișoara, unde se refugiase și Teatrul Național din Cluj. Eu fiind clujean, sigur că am fost atras de ei. Am vrut să fac mai întâi balet, dar am renunțat din motive pe care n-am să vi le spun. La Teatrul Național juca doamna Lily Bulandra – căsătorită cu un frate al celebrului actor, cu George Bulandra – care m-a remarcat, plăcându-i fizicul, vocea mea și m-a sfătuit să mă înscriu la Conservatorul teatrului. M-am înscris, am făcut doi ani și, după recucerirea Ardealului (recucerire, nu retrocedare, zic eu), când teatrul din Cluj s-a reîntors la sediu, doamna Bulandra cu încă doi actori au rămas la Timișoara și au fondat Teatrul Poporului, în 1945. Unde m-au angajat și pe mine, cu 60.000 de lei pe lună. Pe urmă, îndemnat de Mircea Avram, care a fost ulterior Director general al Teatrelor, am urmat Institutul la Timișoara. L-am absolvit și în '50 am fost

repartizat la Reșița. După doi ani am fost numit directorul teatrului, după alți patru au vrut să mă numească director la Arad, Timișoara, Craiova, dar am refuzat, m-am dus acolo actor. Fiindcă eu cred că un directorat îi ajunge pentru o viață întreagă unui actor, dacă vrea să facă meserie. Și eu am vrut să fac meseria mea. Dar sper că o să mă întrebați despre meserie... zic „meserie“, așa în ghilimele, pentru că ce fac eu nu este meserie, deși are elemente de meserie.

C.P.: *De ce?*

V.C.: Pentru că o meserie se învață. Ceea ce facem noi nu se poate învăța dacă nu ai harul de la Dumnezeu...

C.P.: *Dar e o artă...*

V.C.: Da, eu fac artă, dar această artă a mea nu este elaborată cu penelul, sau cu clapa de pian, ca să știu că este doi a patra, sau tempera sau mai știu eu ce. Eu lucrez cu ființa vie.

C.P.: *Dar arta nu înseamnă și o tehnică, deci și o trecere prin meserie?*

V.C.: Ca să ajungi la perfecțiune, sunt niște elemente absolut necesare care se practică pe scenă. Trebuie să-ți faci aparatul vorbitor, trebuie să știi că nu se calcă cu stângul peste dreptul, că nu trebuie să gesticulezi cu mâna stângă care e spre public, să nu-ți acoperi fața, adică niște lucruri elementare pe care trebuie să le știi. Dar ceea ce a făcut Stanislavski mie mi se pare extraordinar, pentru că a conceput o elaborare științifică a meseriei noastre. El nu elimină deloc sensibilitatea, talentul, ci le dezvoltă, le ajută să se manifeste în toată plenitudinea.

C.P.: *Treizeci și cinci de ani la Craiova. De la Othello la Titus Andronicus, o acoladă de roluri celebre shakespeariene. Ce înseamnă această traiectorie profesională pentru un actor? Pentru dumneavoastră?*

V.C.: Enorm de mult. În primul rând, aceste mari roluri pe care le-am jucat eu nu le puteam susține fără – așa cum spuneam mai devreme – o pregătire a aparatului vorbitor, respirator, îți trebuie suflu pentru partituri mari. Uite, am să dau un exemplu. Am avut fericirea să joc de trei ori *Luca Arbore*, o dată la Timișoara, o dată la Craiova și o dată...

C.P.: *La televiziune.*

V.C.: Cu buna mea prietenă Sorana Coroamă-Stanca, la televiziune – Dumnezeu să-i dea sănătate! Și la Timișoara juca Gheorghe Leahu și în același timp l-a distribuit și pe Cristea Avram, pe frumosul Cristea Avram.

C.P.: *În ce? În Luca Arbore?*

V.C.: Nu în *Luca Arbore*, în *Ștefăniță Vodă*. Spre final, *Ștefăniță Vodă* are un monolog... este și „drogat“ de otravă, este un vizionar... și cu o susținere puternică trebuie să spună: „La o parte, trec șiruri lungi de călăreți“. Sunt călăreții lui, oștile lui, el este mare, mai mare decât Ștefan cel Mare,... asta nu se poate spune decât cu diafragmă puternică. Și Cristea Avram a început slab, târăgănat: „La o parte... trec șiruri lungi de... călăreți“... Dar de ce așa rar, așa încet?“ „Păi, trec șiruri lungi de călăreți“ – „Nu, ăia trec altfel“. N-a putut să facă rolul, pentru că nu era pregătit fizicește. Or, nu poți aborda aceste mari partituri din capodoperele shakespeariene dacă nu ești pregătit și vocal, și fizic, din toate punctele de vedere. Mi-am dat seama, jucând – nici un regizor nu mi-a spus treaba asta – că la Shakespeare, scriitura personajelor îți spune și apartenența lor socială. Dacă este portarul din *Macbeth*, va vorbi în proză; dacă este un nobil mai mic, va vorbi în vers alb; dacă este un nobil de rasă, de mare clasă, va vorbi în vers rimat. Și-atunci,

numai citind partitura, îți dai seama, „a, ăsta este țăran, ăsta este general”, îți dai seama de rangul și categoria lui socială.

C.P.: *Din ce spunei, reiese că pentru un actor contează foarte mult și întreținerea sănătății fizice.*

V.C.: Categorie.

C.P.: *Antrenamentul.*

V.C.: Fără de asta nu se poate. Dacă a trecut un an de la un rol principal la altul, de Shakespeare, spre exemplu, ești obligat să faci între timp exerciții cu partituri serioase, citindu-le acasă. Chiar dacă nu joci, citești ca să-ți menții apetitul, adică exact ceea ce face trompetistul, clarinetistul, pianistul.

C.P.: *Ați făcut așa ceva?*

V.C.: Eu așa fac tot timpul. Vorbesc de unul singur prin casă. Soția mea fiind actriță, mă înțelege, și ea face la fel.

C.P.: *Câteodată vă dă și replica...*

V.C.: Uneori.

C.P.: *Doamna Marina Bașta.*

V.C.: Doamna Marina Bașta, soția mea, „măieruța” mea.

C.P.: *Ați avut vreodată ezitări în fața vreunui rol?*

V.C.: Întotdeauna.

C.P.: *De ce.*

V.C.: Rolul e cel mai mare dușman al meu. Nu știu, mă apropii cu atâta teamă... Cu atâta teamă mă apropii de rol, cum nu vă pot spune. Dar pe urmă, dacă m-am apucat, dacă l-am început, nu mai poți să-l scoți cu nimica de la mine.

C.P.: *De la ce porniți dumneavoastră în realizarea unui personaj?*

V.C.: Nu știu câți actori practică această metodă... Eu reușesc să determin un mare actor să-mi joace rolul. Stau întins pe spate, cunosc deja binișor rolul și îl pun pe Bondarciuk să joace rolul meu. Sau îl pun pe Peter O'Toole să joace rolul. Și îi văd jucându-l.

C.P.: *Bine ați spus Bondarciuk... cam semănați.*

V.C.: Da. Da. Cu ochii închiși, îi văd jucând în fața mea. Și eu îi cam copiez, dar cu mijloacele mele.

C.P.: *Ați avut roluri față de care v-ați apropiat cu greutate, ați considerat că nu le-ați putea realiza... și până la urmă le-ați realizat?*

V.C.: Că nu le-aș putea realiza? Nu, niciodată. M-am apropiat cu teamă de ele, dar că nu le-aș putea realiza... n-a fost cazul, pentru că nu m-am băgat în așa ceva. Am jucat paisprezece roluri shakespeariene... de două ori am jucat *Othello*, am jucat de două ori *Petrucchio*, am jucat *Lear*... dar mai sunt roluri din Shakespeare de care sunt convins că nu mă pot apropia. Și nici n-am încercat s-o fac.

C.P.: *Bine, pot să-mi închipui că nu v-ați apropiat de un Puck, dar de un Caliban v-ați fi apropiat.*

V.C.: De un *Caliban*, poate că da. De un *Coriolan* m-aș fi apucat.

C.P.: *L-ați interpretat pe Macbeth. Cum a fost?*

V.C.: E un rol foarte greu. Dar aici te lupți mai mult cu o prejudecată. Se spune că piesa este blestemată. Nu cred în asta. Am avut ghinionul să am o parteneră care nu se ridică la înălțimea rolului... nu contează

cine. Dar am avut fericirea să lucrez cu o mare scenografă, Florica Mălureanu. *Macbeth*-ul pe care l-am făcut noi, era exact în stilul în care montează astăzi Purcărete. Adică era un spectacol foarte vizual. Păcat că n-a putut fi dus la București, să fie văzut...

C.P.: *Ce v-a legat de Craiova?*

V.C.: Sincer, apropierea de televiziune, apropierea de cinematografie. Eu am douăzeci și șase de roluri principale în film jucate... ca să pomenesc numai *Stejar, extremă urgență, Patima, Gustul și culoarea fericirii, Dacii...* *Dacii*, asta a fost în '64. Așa a început colaborarea mea cu cinematografia. Pe urmă cu televiziunea, datorită unui foarte bun prieten de-al nostru – Dumnezeu să-l odihnească, Petre Sava Băleanu – care a fost un mare regizor și animator de teatru. M-au reținut la Craiova relațiile cu colegii mei. Dar în special m-a reținut căldura publicului. Nu întâmplător, Craiova va sărbători în acest an 150 de ani de la înființarea teatrului. Are public de teatru. Este un public exigent, cunoscător, bun. Și nu este puțin lucru să știi să joci în fața unui public cunoscător, un public care te prețuiește, care te salută pe stradă a doua zi cu venerație, cu bucurie, cu dragoste. Nu e puțin lucru.

C.P.: *Care ar fi mesajul dumneavoastră artistic pentru tinerii anului 2000?*

V.C.: Vă spun acum exact ce mi-a spus mie un coleg mai în vârstă, poet și bun actor, Barcaroiu, care m-a întrebat dacă iubesc această meserie. I-am răspuns că-mi place meseria, că o iubesc și mi-a spus: „dragul meu, e un drum presărat cu trandafiri; dar singura floare care te respinge atât de brutal este trandafirul, pentru că are țepii ăia, are spinii pe care n-ai cum să-i ocolești”. Deci, această meserie a noastră pe care tinerii pornesc, e un drum cu trandafiri, dar și cu foarte mulți spini. Dacă nu sunt pregătiți pentru ea, sufletește în primul rând, ca să îndure toate vicisitudinile care apar, dacă nu sunt pregătiți fizic, nu vor reuși.

C.P.: *Chiar să sângereze...*

V.C.: Chiar până acolo. Eu am sângerat, și la propriu și la figurat. Eu am fost bolnav în '52 de tuberculoză, am avut o cavernă cât fundul paharului. Și asta din cauză că am jucat în frig și am răcit... pe la Anina, prin coclauri... în deplasări care se făceau cu camioane, decorul la mijloc și pe banchete actorii, stânga, dreapta, care țineau decorul, ca să nu cadă peste ei. În bătaia vântului, a zăpezii și a ploii. Condiții foarte grele. Să fie pregătiți pentru condițiile astea grele pe care viața le poate pune în față și atunci, la sfârșit, vor putea spune: „N-am trăit degeaba”.

C.P.: *Cum cred că spuneți dumneavoastră, acum.*

V.C.: Da, eu așa spun. Cred că n-am trăit degeaba. Am dat un interviu undeva, unde spuneam că dacă ar trebui să iau viața de la început, cred că m-aș face doctor veterinar. Pentru că iubesc foarte mult animalele. Iubesc foarte mult animalele pentru că... cunosc foarte bine oamenii.

C.P.: *Mulțumesc. Mult succes, mulți ani pe scenă!*

V.C.: Eu vă mulțumesc foarte mult. Vreau să mai spun o frază... Cred că, la ora actuală, dintre actorii peste șaptezeci și cinci de ani care mai joacă, este Radu Beligan, față de care am un deosebit respect, sunt Ion Lucian, Colea Răutu... și Vasile Cosma. Țștia mai joacă. Le mulțumesc!

Constantin Parachevescu